

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ È È **κατά της ΕΛΛΑΔΟΣ**
(Προσφυγή υπ' αριθ. 42589/02)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

17 Φεβρουαρίου 2005

*Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις οριζόμενες στο άρθρο 44 § 2 της Συμβάσεως προϋποθέσεις.
Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.*

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

Στρασβούργο, 17-02-2005

[υπογραφή :] / S. NIELSEN /

Γραμματέας του Τμήματος

Στην υπόθεση È È **κατά της Ελλάδος**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα),
συνεδριάζον σε τμήμα, στη σύνθεση του οποίου μετέχουν οι δικαστές :

Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ, *Πρόεδρος,*

Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗΣ,

F. TULKENS,

P. LORENZEN,

N. VAJIC,

S. BOTOUCHAROVA,

A. KOVLER,

και ο S. NIELSEN, *Γραμματέας του Τμήματος*.

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο στις 27 Ιανουαρίου 2005.

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 42589/02) προσφυγής, την οποία κατέθεσε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας ο Έλληνας υπήκοος *È È* («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 25 Νοεμβρίου 2002 δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από τους Δικηγόρους Θηβών και Αθηνών αντιστοίχως Ι. ΚΤΙΣΤΑΚΗ και Δ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟ. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους του πληρεξουσίου της, Μ. ΑΠΕΣΣΟ, Σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και Ι. ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟ, Δικαστικό Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 2 Δεκεμβρίου 2003, το Δικαστήριο απεφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Δυνάμει του άρθρου 29 § 3 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο απεφάσισε να αποφανθεί επί του παραδεκτού και της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

4. Ο προσφεύγων γεννήθηκε αντιστοίχως το 1932 και διαμένει στην Αθήνα.

5. Στις 19 Δεκεμβρίου 1989, ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών αίτηση κατά του Ταμείου Προνοίας Προσωπικού Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος, με την οποία ζητούσε την αύξηση του ποσού εφάπαξ επιδόματος το οποίο του είχε χορηγηθεί.

6. Στις 19 Ιουλίου 1991, το δικαστήριο διέταξε το ταμείο να καταβάλει στον προσφεύγοντα το επίδικο ποσό, ήτοι 1.017.638 δραχμές (2.986 ευρώ) (απόφαση 7841/1991).

7. Στις 10 Δεκεμβρίου 1991, το ταμείο εφεσίβαλε την απόφαση αυτή. Η δικάσιμος ορίσθηκε αρχικώς για τις 13 Απριλίου 1994, στη συνέχεια δε ανεβλήθη για τις 14 Ιουνίου 1995.

8. Στις 18 Σεπτεμβρίου 1995, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών επικύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση (απόφαση 4100/1995).

9. Στις 15 Μαΐου 1996, το ταμείο κατέθεσε αίτηση αναίρεσεως. Η δικάσιμος ορίσθηκε αρχικώς για τις 23 Νοεμβρίου 1998, στη συνέχεια δε ανεβλήθη εννέα φορές. Εντέλει η υπόθεση συζητήθηκε στις 26 Απριλίου 2004. Μέχρι σήμερα, το Συμβούλιο της Επικρατείας δεν έχει ακόμα εκδώσει απόφαση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΟ

I. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

10. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι λόγω της διάρκειας της διαδικασίας παραβιάσθηκε η αρχή της «εύλογης προθεσμίας», όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει ότι :

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί δίκαια (...) εντός ευλόγου προθεσμίας από (...) δικαστήριο, το οποίο (...) θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

11. Η Κυβέρνηση αντικρούει τον ισχυρισμό αυτό και επικαλείται την πολυπλοκότητα της υποθέσεως. Προσθέτει δε ότι το αιτούμενο από τον προσφεύγοντα ποσό δεν είναι πολύ σημαντικό και ότι, ως εκ τούτου, η διαφορά δεν παρουσίαζε γι' αυτόν μεγάλο ενδιαφέρον.

12. Η περίοδος η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη, είχε ως αφετηρία τη 19^η Δεκεμβρίου 1989 και δεν έχει ακόμα λήξει. Διήρκεσε, επομένως, μέχρι σήμερα, περισσότερα από 15 έτη, για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

A. Επί του παραδεκτού

13. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη κατά την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Συμβάσεως. Επισημαίνει, περαιτέρω, ότι η εν λόγω αιτίαση δεν προσκρούει σε κάποιον άλλο λόγο απαραδέκτου.

B. Επί της ουσίας

14. Το Δικαστήριο υπομιμνήσκει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της υποθέσεως και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων, τα οποία έχουν διαμορφωθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υποθέσεως, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και της ευθύνης και συμπεριφοράς των αρμοδίων αρχών, ως και των συνεπειών της διαφοράς για τους ενδιαφερομένους (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά της Γαλλίας* [GC], n^ο 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

15. Το Δικαστήριο έχει κατ' επανάληψη εκδικάσει υποθέσεις παρόμοιες με την παρούσα υπόθεση και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως (βλ. προρρηθείσα υπόθεση *Frydlender*).

16. Αφού μελέτησε όλα τα στοιχεία τα οποία του υπεβλήθησαν, το Δικαστήριο φρονεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κάποιο περιστατικό ή επιχείρημα το οποίο θα του επέτρεπε να καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην προκειμένη περίπτωση. Λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική νομολογία του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι στην παρούσα υπόθεση η διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην περί «ευλόγου προθεσμίας» επιταγή.

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

II. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

17. Ο προσφεύγων παραπονείται επίσης ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει δικαστήριο στο οποίο να δύναται κάποιος να προσφύγει προκειμένου να παραπονεθεί για την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας. Επικαλείται το άρθρο 13 της Συμβάσεως, το οποίο έχει ως εξής :

«Κάθε πρόσωπο του οποίου τα αναγνωριζόμενα στη (...) Σύμβαση δικαιώματα και ελευθερίες παραβιάστηκαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίαση διεπράχθη από πρόσωπα ενεργούντα εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων τους.»

A. Επί του παραδεκτού

18. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη κατά την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Συμβάσεως. Το Δικαστήριο επισημαίνει εξ άλλου ότι η εν λόγω αιτίαση δεν προσκρούει σε κάποιον άλλον λόγο απαραδέκτου. Αρμόζει, επομένως, να γίνει δεκτή.

B. Επί της ουσίας

19. Η Κυβέρνηση επισημαίνει ότι το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως είναι *lex specialis* εν σχέσει προς το άρθρο 13 και ότι δεν είναι αναγκαίο να αποφανθεί το Δικαστήριο επί της αιτιάσεως αυτής.

20. Το Δικαστήριο υπομιμνήσκει ότι το άρθρο 13 εγγυάται πραγματική προσφυγή ενώπιον εθνικής αρχής, η οποία επιτρέπει τη διατύπωση παραπόνων όσον αφορά τη μη εκπλήρωση της επιβαλλόμενης από το άρθρο 6 § 1 υποχρεώσεως προς εκδίκαση των υποθέσεων εντός ευλόγου προθεσμίας (βλ. *Kudla κατά της Πολωνίας* [GC], n° 30210/96, § 156, CEDH 2000-XI).

21. Εξ άλλου, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προσέφερε στους ενδιαφερόμενους πραγματική προσφυγή κατά την έννοια του άρθρου 13 της Συμβάσεως, η οποία θα τους επέτρεπε να διατυπώσουν παράπονα όσον αφορά τη διάρκεια διαδικασίας (*Κόντη-Αρβανίτη κατά της Ελλάδος*, n^ο 53401/99, §§ 29-30, 10 Απριλίου 2003). Το Δικαστήριο δεν διακρίνει στην παρούσα περίπτωση οιονδήποτε λόγο ο οποίος θα επέτρεπε να αποκλίνει της νομολογίας αυτής, εφόσον μάλιστα η Κυβέρνηση δεν δηλώνει ότι η ελληνική έννομη τάξη προσέφερε εντωμεταξύ παρόμοιο ένδικο μέσο.

22. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι στην παρούσα υπόθεση υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Συμβάσεως λόγω της απουσίας από το εσωτερικό δίκαιο ενός ενδίκου μέσου το οποίο θα είχε επιτρέψει στον προσφεύγοντα να επιτύχει την κατοχύρωση του δικαιώματός του στην εκδίκαση της υποθέσεώς του εντός ευλόγου προθεσμίας, κατά την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

23. Το άρθρο 41 της Συμβάσεως ορίζει ότι:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Συμβάσεως ή των Πρωτοκόλλων αυτής, και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει ειμή την ατελή επανόρθωση των συνεπειών της παραβιάσεως αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εν ανάγκη, στο αδικηθέν μέρος δικαία ικανοποίηση.»

A. Ζημία

24. Ο προσφεύγων ζητά 20.000 ευρώ για την ηθική βλάβη, την οποία, όπως ισχυρίζεται, υπέστη.

25. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι και μόνον η διαπίστωση παραβίασεως θα συνιστούσε επαρκή δικαία ικανοποίηση.

26. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο προσφεύγων υπέστη βεβαία ηθική βλάβη. Αποφαινόμενο κατά δικαία κρίση, κατά το άρθρο 41 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο επιδικάζει στον προσφεύγοντα 2.000 ευρώ για το λόγο αυτό, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

27. Ο προσφεύγων ζητά επίσης 6.000 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που πραγματοποίησε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου. Προσκομίζει μία ισόποση απόδειξη παροχής υπηρεσιών, η οποία, ωστόσο, εξεδόθη αποκλειστικώς για την αμοιβή του δικηγόρου του για τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου .

28. Η Κυβέρνηση δηλώνει ότι οι αξιώσεις του προσφεύγοντος είναι υπερβολικές και αδικαιολόγητες.

29. Το Δικαστήριο υπομινύσκει ότι η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης, κατά το άρθρο 41, προϋποθέτει ότι αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και, επίσης, εύλογα (*Ιατρίδης κατά της Ελλάδος* (δικαία ικανοποίηση) [GC], n° 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI). Όσον αφορά τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι είναι δυνατόν η μεγάλη διάρκεια μιας διαδικασίας να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του προσφεύγοντος ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ότι αρμόζει, επομένως, να λαμβάνονται υπ' όψη (βλ., μεταξύ άλλων, *Caruano κατά της Ιταλίας*, απόφαση από 25 Ιουνίου 1987, série A n° 119-A, σελ. 15, § 37). Εντούτοις, στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι ο προσφεύγων δεν προσκομίζει παραστατικά όσον αφορά τα έξοδα τα οποία πραγματοποιήθηκαν ενώπιον των δικαστηρίων τα οποία επελήφθησαν της υποθέσεως. Επομένως, δεν συντρέχει λόγος να

διαταχθεί η απόδοσή τους. Όσον αφορά τα σχετικά προς τη παρούσα διαδικασία έξοδα και δικαστική δαπάνη, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικασθεί στον προσφεύγοντα το ποσό των 500 ευρώ για το λόγο αυτό, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

30. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΩΣ,

1. *Κάνει δεκτή* την προσφυγή.
2. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.
3. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Συμβάσεως.
4. *Κρίνει* ότι

α) το διάδικο Κράτος υποχρεούται να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών από της ημερομηνίας κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί οριστική κατά το άρθρο 44 § 2 της Συμβάσεως, 2.000 ευρώ για ηθική βλάβη και 500 ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος,

β) από της εκπνοής της προθεσμίας αυτής και μέχρι της καταβολής του, το ποσό αυτό θα προσαυξάνεται με απλό τόκο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

7. *Απορρίπτει* το αίτημα περί δικαίας ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη Γαλλική γλώσσα, εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 17 Φεβρουαρίου 2005 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

[υπογραφή]

/ Søren NIELSEN /

Γραμματέας

[υπογραφή]

/ Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ /

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ